

Sposoby spędzania czasu wolnego przez tarnowskich nauczycieli wychowania fizycznego

Ways of spending free time by teachers of physical education in Tarnów

Anita Ziemba

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie
State Higher Vocational School in Tarnow, Poland

Article history:

Otrzymano/Received: 01.07.2019

Przyjęto do druku/Accepted:
04.07.2019

Opublikowano/Publication date:
Czerwiec 2019/June 2019

Streszczenie

Cel: Celem pracy było przeprowadzenie badań w zakresie sposobów spędzania czasu wolnego przez nauczycieli wychowania fizycznego uczących w szkołach tarnowskich.

Material i metody: Badania były zrealizowane w 2018 roku wśród 30 nauczycieli w przedziale wiekowym 30–50 lat, uczących wychowania fizycznego w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych w Tarnowie, biorących udział w warsztatach tematycznych. Badania przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego, a do uzyskania niezbędnych informacji i danych zastosowano technikę ankietowania.

Wyniki: Badani nauczyciele w większości spędzają czas wolny aktywnie poza domem, a najchętniej w gronie rodzinnym oraz znajomych. Największą popularnością wśród badanych cieszył się sport i to bez względu na płeć. Wyraźne zróżnicowanie międzypłciowe odnotowano w zakresie form spędzania czasu wolnego, zainteresowań i hobby.

Wnioski: Zdecydowana większość badanych nauczycieli w wolnym czasie spędza czas wolny aktywnie, głównie interesując się sportem. Kobiety częściej zainteresowane są zdrowiem i urodą, a mężczyźni filmem i muzyką, motoryzacją oraz majsterkowaniem.

Słowa kluczowe: czas wolny, nauczyciel wychowania fizycznego, zainteresowania

Wstęp

Czas wolny wg W. Okonia to ten, który pozostaje do dyspozycji jednostki po wykonaniu przez nią zadań obowiązkowych, pracy zawodowej, nauki obowiązkowej w domu, w szkole oraz niezbędnych zadań domowych. Czas wolny racjonalnie przeznacza się na: odpoczynek, tj. regenerację sił fizycznych i psychicznych, rozrywkę, która sprawia przyjemność, działalność społeczną o charakterze dobrowolnym i bezinteresownym, rozwój zainteresowań i uzdolnień jednostki przez zdobywanie wiedzy i amatorską działalność artystyczną, techniczną, naukową czy sportową [1].

Bardzo podobnie interpretuje czas wolny W. Gaworecki, który określa go jako czas poza pracą zawodową, pozostający do swobodnego wykorzystania na wypoczynek, uczestniczenie w zdobycach współczesnej cywilizacji, rozwijanie zainteresowań własnych i rozrywkę. Nie ma on więc innych celów poza bezpośrednią satysfakcją, którą człowiek może kojarzyć z działaniem lub beczynnością [2].

Czas wolny w dzisiejszych czasach jest bardzo pożądanym elementem życia człowieka. Nauczyciel pełni kilka ról społecznych jednocześnie i wymaga to dokonywania wyborów związanych ze sposobem alokacji czasu na określone czynności. Liczne obserwacje pozwalają stwierdzić, że czasem nie można zarządzać, czasu nie można kontrolować, natomiast można kontrolować samego siebie i sposób, w jaki spędza się czas w pracy i w życiu osobistym [3]. Woźniewicz-Dobrzyńska uważa, że czas wolny stał się wartością samą w sobie, kiedyś zgodny z rytmem natury, zaczął regulować tę naturę, nadał jej inny rytm, tempo i stał się mechanizmem organizującym nowoczesne funkcjonowanie człowieka [4]. Jednakże zagospodarowanie czasu wolnego jest związane z determinacją i poziomem aktywności człowieka oraz chęcią rozwoju jego zainteresowań.

Zainteresowania są bardzo ważnym elementem życia człowieka, są czynnikiem napędzającym do działania, dają możliwość oderwania się od codziennych obowiązków, sprawiają przyjemność oraz wykształcają potrzebę dalszej nauki, rozwoju osobistego w zakresie własnych zamiłowań.

Klasińska określa zainteresowanie jako upodobanie, zamiłowanie, inklinację, predylekcję, zaciekawienie (ciekawość), a nawet sympatię do czegoś. Zainteresowania są najlepszym

* Adres do korespondencji/Address for correspondence:
anitaziemba.l@gmail.com

wskaźnikiem prognostycznym drogi życiowej jednostki, stanowią pewnego rodzaju siłę napędową, która znajduje ujście albo w pracy, albo w rozrywkach o charakterze hobby [5].

Przyglądając się bliżej czynnikom definiującym czas wolny i zainteresowania, możemy stwierdzić, że mają ściśle powiązania z wartościami akcentującymi styl życia. A. Siciński uważa, że styl życia jest przejawem jakiejś zasady wyboru codziennego postępowania spośród repertuaru zachowań możliwych w danej kulturze [6]. Z kolei Byłok twierdzi, że wyznacznikami tak zwanego zdrowego stylu życia jest poszukiwanie atrakcyjnych sposobów odpoczynania i czerpanie z nich przyjemności w czasie wolnym. Jednym z nich jest aktywność fizyczna i dbałość o swoje ciało. Nadrzędnym czynnikiem umożliwiającym rozwijanie własnych zainteresowań oraz prowadzenie zdrowego stylu życia jest wspomniany wcześniej czas wolny [7].

Głównym celem badań było określenie, w jaki sposób nauczyciele wychowania fizycznego szkół tarnowskich spędzają czas wolny i jakie są ich zainteresowania.

Pytania badawcze:

1. Jakie są preferencje badanych nauczycieli wychowania fizycznego w zakresie spędzania czasu wolnego?
2. Z kim najchętniej badani spędzają czas wolny?
3. Jakie są zainteresowania nauczycieli wf?
4. W jakim stopniu płęć różnicuje wyniki badanego obszaru?

Materiał i metody

Badania miały charakter pilotażowy i były realizowane w 2018 roku wśród 30 nauczycieli (15 kobiet i 15 mężczyzn) uczących wychowania fizycznego w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych w Tarnowie, biorących udział w warsztatach tematycznych. Większość badanych nauczycieli mieściła się w przedziale wiekowym 30–50 lat. Staż pracy wyniósł 7–25 lat. Badania przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego, a do uzyskania niezbędnych informacji i danych zastosowano autorską ankietę. Wszystkie wyniki badań zostały opracowane w programie Microsoft Excel. Do opisu statystycznego danych jakościowych użyto zestawienia liczebności i procentów.

Wyniki

Analiza zebranych wyników wykazała, że zdecydowana większość nauczycieli wychowania fizycznego (76,7%) spędza czas wolny aktywnie poza domem. Chociaż ponad połowa kobiet lubi też przebywać w domu. W biernym spędzaniu czasu wolnego nie odnotowano różnic międzypłciowych (Tab. 1).

Badani najczęściej spędzają czas wolny przed telewizorem (33,3%) i komputerem (33,3%). Co piąty badany czyta książkę. W analizowanych obszarach form spędzania czasu wolnego, wyraźnie dominują kobiety. Wśród innych form, kobiety najczęściej wymieniały rozwiązywanie krzyżówek i bawienie dziecka, a mężczyźni sen (Tab. 2).

Większość nauczycieli wychowania fizycznego (63,3%) preferuje spędzanie czasu wolnego z rodziną lub ze znajomymi (46,7%). Jednak co piąty badany wybiera samotność. Wyższe wartości procentowe odnotowywano wśród kobiet we wszystkich kategoriach odpowiedzi na pytanie: *Z kim najczęściej spędza Pan(i) czas wolny?* (Tab. 3).

W czasie wolnym badani głównie interesują się sportem (86,7%), filmem i muzyką (40%), a także domem i ogrodem (33,3%). Poza sportem, zainteresowania kobiet ukierunkowane są przede wszystkim na zdrowie i urodę (40%). Natomiast większość mężczyzn interesuje się filmem i muzyką (53,3%) oraz motoryzacją (40%). Mężczyźni też częściej majsterkują, a z kolei kobiety opiekują się zwierzętami oraz zainteresowane są kulturą i sztuką. W innych (10%), badane kobiety wymieniały: podróże, fitness i taniec. (Tab. 4).

Badani zainteresowanie sportem traktują też jako hobby (73,3%). W tym obszarze działalności u kobiet dominują: muzyka, czytanie książek, Internet, a wśród innych kategorii: taniec i kulinaria (Tab. 5).

Tabela 1.

Sposoby spędzania czasu przez badanych nauczycieli

Kategorie odpowiedzi	Płeć				Ogółem	
	K		M			
	N	%	N	%	N	%
Aktywnie w domu	8	53,3	5	33,3	13	43,3
Biernie w domu	4	26,7	4	26,7	8	26,7
Aktywnie poza domem	12	80,0	11	73,3	23	76,7
Biernie poza domem	6	40,0	4	26,7	10	33,3

Uwaga: odsetki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli podawać więcej niż jedno rozwiązanie

Tabela 2.
Formy spędzania czasu wolnego przez badanych

Kategorie odpowiedzi	Płeć				Ogółem	
	K		M			
	N	%	N	%	N	%
Czytanie książek	4	26,7	2	13,3	6	20,0
Oglądanie TV	7	46,7	3	20	10	33,3
Przed komputerem	6	40,0	4	26,7	10	33,3
Kolekcjonerstwo	1	6,7	0	0,0	1	3,3
Inne	2	13,3	2	13,3	4	13,3

Uwaga: odsetki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli podawać więcej niż jedno rozwiązanie

Tabela 3.
Odpowiedzi na pytanie: *Z kim najchętniej spędza Pan(i) czas wolny?*

Kategorie odpowiedzi	Płeć				Ogółem	
	K		M			
	N	%	N	%	N	%
Sam(a)	6	40,0	2	13,3	8	26,7
Z rodziną	10	66,7	9	60,0	19	63,3
Ze znajomymi	8	53,3	6	40,0	14	46,7
Inne osoby	1	6,7	0	0,0	1	3,3

Uwaga: odsetki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli podawać więcej niż jedno rozwiązanie

Tabela 4.
Zainteresowania badanych nauczycieli

Kategorie odpowiedzi	Płeć				Ogółem	
	K		M			
	N	%	N	%	N	%
Dom i ogród	5	33,3	5	33,3	10	33,3
Kulinaria	1	6,7	1	6,7	2	6,7
Majsterkowanie	1	6,7	3	20,0	4	13,3
Zwierzęta	3	20,0	1	6,7	4	13,3
Film i muzyka	4	26,7	8	53,3	12	40,0
Kultura i sztuka	3	20,0	1	6,7	4	13,3
Sport	13	86,7	13	86,7	26	86,7
Zdrowie i uroda	6	40,0	2	13,3	8	26,7
Moda	1	6,7	0	0,0	1	3,3
Motoryzacja	0	0,0	6	40,0	6	20,0
Ekonomia i finanse	2	13,3	1	6,7	3	10,0
Inne	3	20,0	0	0,0	3	10,0

Uwaga: odsetki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli podawać więcej niż jedno rozwiązanie

Tabela 5.
Hobby badanych nauczycieli

Kategorie odpowiedzi	Płeć				Ogółem	
	K		M		N	%
	N	%	N	%		
Sport	9	60,0	13	86,7	22	73,3
Internet	4	26,7	2	13,3	6	20,0
Czytanie książek	5	33,3	4	26,7	9	30,0
Muzyka	5	33,3	2	13,3	7	23,3
Kolekcjonerstwo	1	6,7	0	0,0	1	3,3
Inne	2	13,3	1	6,7	3	10

Uwaga: odsetki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli podawać więcej niż jedno rozwiązanie

Dyskusja

Celem pracy było przeprowadzenie badań w zakresie sposobów spędzania czasu wolnego oraz preferencji zainteresowań nauczycieli wychowania fizycznego uczących w szkołach tarnowskich.

Na podstawie analizy uzyskanych wyników stwierdzono, że sport i aktywność fizyczna dla większości tarnowskich nauczycieli wf jest głównym sposobem na spędzanie czasu wolnego. Podobne preferencje dotyczące form spędzania wolnego czasu wykazały badania Cymbały i wsp., które przeprowadzono wśród znacznie młodszej grupy wiekowej [8].

Jak wynika z badań własnych, nauczyciele (76,7%) głównie spędzają czas wolny aktywnie i dość często poza domem. Badania Madejskiego i Kumorek wykazały, że 78,1% nauczycieli uczestniczy w czasie wolnym w aktywności fizycznej [9]. Sport i rekreacja fizyczna była również najczęściej wybieraną formą spędzania czasu wolnego przez respondentów w badaniach Rabiash i wsp. (67,8%) [10].

Bierne formy spędzania czasu wolnego, takie jak oglądanie telewizji, przeglądanie Internetu i czytanie książek, są głównie domeną badanych tarnowskich nauczycielek wychowania fizycznego. Natomiast mężczyźni najchętniej wypoczywają przy muzyce lub filmie. Zjawisko to potwierdzają badania Lewartowicz [11] oraz Durki [12].

Częste spędzanie czasu wolnego z rodziną lub ze znajomymi dominowało zarówno w badaniach własnych jak i u Lewartowicz [11] oraz Pawłowskiego [13].

Wnioski

Uzyskane wyniki badań posłużyły do sformułowania następujących wniosków:

1. Zdecydowana większość badanych nauczycieli wf spędza czas wolny w sposób aktywny.

2. W czasie wolnym, badanym nauczycielom najczęściej towarzyszą członkowie rodziny i znajomi.
3. Poza sportem, nauczyciele najczęściej interesują się filmem, muzyką, zdrowiem i urodą.
4. W wielu kategoriach udzielanych odpowiedzi wystąpiły wyraźne różnice międzypłciowe.

Piśmiennictwo/References

- [1] Okoń, W. (1998). Nowy słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa
- [2] Gaworecki, W. W. (2000). Turystyka. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- [3] Samujło, M. A. (2016). Zarządzanie czasem przez nauczycieli. *Lubelski Rocznik Pedagogiczny*, T. XXXV, z. 3, 295–303.
- [4] Woźniewicz-Dobrzyńska, M. (2011). Aktywność rekreacyjna kobiet w kształtowaniu stylu życia. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług*, (78) Sport i rekreacja a wyzwania współczesnej cywilizacji, 241–256.
- [5] Kłasińska, B. (2011). Kształtowanie zainteresowań uczniów wyzwaniem współczesnej i przyszłej edukacji. *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie*, 1(18), 139–149.
- [6] Siciński, A. (2002). Styl życia, kultura, wybór – szkice. IFiS PAN, Warszawa.
- [7] Byłok, F. (2011). „Zdrowy” styl życia jako determinanta zachowań konsumentów. *Ekonomiczne Problemy Usług*, 241–256.
- [8] Cymbała, A., Kięczkowska, J., Bednarek, M. (2012). Zainteresowania oraz formy spędzania wolnego czasu uczniów klasy II liceum. *Prace Studenckich Kół Naukowych*, 15, 163–172.
- [9] Madejski, E., Kumorek, A. (2014). Aktywność fizyczna nauczycieli wychowania fizycznego w świetle wybranych uwarunkowań. [w:] *Człowiek w zdrowiu i chorobie*. Red. E. Barnaś. Wydawnictwo PWSZ Tarnów, s.427-439.

[10] Rabiasz, R., Kwilosz, E., Moskal-Szybka, M. (2014). Formy spędzania czasu wolnego przez młodzież na przykładzie województwa podkarpackiego. *Pielęgniarstwo XXI wieku*, 4(49), 29–32.

[11] Lewartowicz, U. (2014). Jeszcze nie senior i już nie młodzież – przyczynek do dyskusji o zainteresowaniach i potrzebach kulturalnych dorosłych. *Dyskursy Młodych Andragogów*, Uniwersytet Zielonogórski, 15, 173–183.

[12] Durka, G. (2011). Rodzina a czas wolny. [w:] *Wychowanie w rodzinie. Współczesna rodzina w sytuacji zmiany*. Red. E. Jurczyk-Romanowska i L. Albański, PSW Jelenia Góra, Tom III, 39–52.

[13] Pawłowski, R. (2005). Miejsce wypoczynku aktywnego fizycznie wśród form zagospodarowania czasu wolnego studentów Kielc. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin-Polonia*, VOL.LX, SUPPL. XVI, 275–278.

Summary

Aim of the study: The aim of the work was to conduct research in the field of interests and their impact on spending free time by physical education teachers teaching at schools in Tarnów.

Material and methods: The research was carried out in 2018 among 30 teachers in the 30–50 age group, teaching physical education in primary schools, junior high schools and upper secondary schools in Tarnow, taking part in thematic workshops. The research was carried out by means of a diagnostic survey, and a survey technique was used to obtain the necessary information and data.

Results: The surveyed PE teachers most often spend their free time actively outside home, and most preferably with the family and friends. Sport was the most popular choice among respondents, regardless of gender. Clear gender differences were noted in the areas of spending free time, interests and hobbies.

Conclusions: The vast majority of PE teachers surveyed spend their free time actively, mainly interested in sport. Women are more interested in health and beauty, and men in film and music, motorization and DIY.

Keywords: free time, physical education teacher, interest
